

COMUNICATO n. 1648 del 25/06/2021

Traduzione in cimbro

Di zungmindarhaitn hãm vèrt: 'z hevanda å di öffentleschen trèff afte teme vodar linguistik un kulturàl diversitét

Mearare trèff boda ågian in grunt vodar identitét vodar ünsarn Provìntz: zung, kultùr, mearare identitét un bia 'z khemmenda gesek di baibar in di debln kamöüschaft, dise di bichtegartsn argométn von "Dialoghi con le Minoranze", boda bartn åhevan an erta boda khint, atz 29 von prachant, pinn earst trèff bodase bart haltn di sèkse in tages afte plattform Lifesize. Dise trèff sojn khent vürgelekk in a press konferéntz vürgevürt von schaffar von press Åmt vodar Provìntz Giampaolo Pedrotti un gètt durch Facebook o afte web sait vodar autonóme Provìntz vo Tria. 'Z hãmnda genump toal di Diridjénten von Dienst vor di Zungmindarhaitn un européan audit Giuliana Cristoforetti, di profesören vo djeneràl Linguistik vodar Universitét vo Tria un boda vürvüart da sotziàl linguistik nàsüach CLAM 2021 Patrizia Cordin un vo Milån dar profesór vo fòlk linguistik un djeneràl linguistik vodar Universitét Milano Bicocca Gabriele Iannaccaro. Dar Vorsitar vodar Provìntz Maurizio Fugatti boda iz a Roma vor an trèff pinn Présidént vodar Rpublik Mattarella, hatt allz ummaz geböllt schikhan an gruaz: "Azta in Trentino häüt iz möglich detzidarn vil sachandarn sèlbart iz ombrómm 'z soinda di zungmindarhaitn boda sojn dar grunt vodar ünsarn autonomi. Azpe Aministratör mochpar hërta haltn kunt von zungmindarhaitn un gemen hërta mearar vèrt, schützånse un gemen zuar azza mang arbatn, ditza schaugante afte zukunft vodar ünsarn autonomi o", asó hatta khött dar Fugatti.

Dar vizevorsitar von redjonàl Rat un konsildjår Luca Guglielmi hatt o geschikht an gruaz boda iz khent gelüsant in di konferéntz, "a bichtega initsiatif boda lekk vorånävür allz in åndar di zungmindarhaitn". "I mage nèt sojn sèmm ombrómm i pin in Fassa tal boda khint inngebaiget di klokk von 506 zungmindarhaitn vodar bèlt – hatta khött dar Guglielmi. I halta però zo gedenkha zbisnen in bichtegarstn ziln boda disa vüarom iz gelånk zo riva, di motzion boda auzmacht zo übarsetza in ladinar, möknar un zimbar di press meldung vodar Provìntz un von provintziàl Åmt vor di Sanitér Dienst: i hån darvert gern ke ditza iz khent ågenump garècht von laüt.

Drauschaung garècht un hërta afte qualitét von zungen von mindarhaitn pittnar sotziàl linguistik nàsüach, bart khön hoatar un pezzar bia 'z soinda gelekk dise zungen un vor ditza khüde vorgèllz gott in Kultuinstitüt un in universitét boda hãm gearbatet aftz ditza".

Di Giuliana Cristoforetti hatt vürgelekk di trèff von "Dialoghi con le Minoranze" dar earst azpe ma hatt sa khött, bart sojn atz 29 prachant un bart sojn übar dar sotziàl linguistik nàsüach boda åheft in dise tang; dar zboate bodase bart haltn ka herbest, bart hãm azpe titl "Minoranza: il valore della diversità linguistica e culturale e il suo rapporto con la democrazia", azpe ma hatt khött "an argomént boma vorsteat bia 'z izta gelekk di demokrati häüt zo tage. Nèt vor nicht di vetar boda hãm gegrundet in Statütt hãm darkhennt in di zungmindarhaitn in haupunkt zo schoana ber 'z izta deblar". In bintmånat bartma ren vo: ""Donne di montagna e donne di minoranza: il ruolo delle donne nelle comunità fragili".

Dise Rede pinn zungmindarhaitn haltse in a zait boda da provintziàl Djunta hatt gezoaget un zoaget zo haltada starch afte stòrege zungmindarhaitn – hatta khött di Cristoforetti. Di Rede bölln soìn a diskusiõng hoatar un offe aftz hèrtzliche un grüntliche teme vo baz 'z bill soìn genuant soìn zungmindarhait in disan stòrege momént. In dise öffentlesche trèff bartma mang vorstian baz zo tüana in di djar boda khemmen zo schoana, auzohalta un vürzotraga pezzar di zungmindarhaitn kamöüschaft un soi kultür”.

Di Cristoforetti hatt o khurtz geredet afte trèff von Tisch vor di komunikatziõng un von koordinamént Tisch vor di politike vor di zungmindarhaitn, un vodar mittarbat boda khint vürgevüart sidar ettlana zait pinn press Ämt vodar provintziàl Djunta zo übarsetza di meldung in ladinar, möknar un zimbar (aftz disa web sait venntar da istituzionàl komunikatziõng in di zung von zungmindarhaitn: <https://www.ufficiostampa.provincia.tn.it/tags/view/Focus/Minoranze+linguistiche>).

Di Patrizia Cordin hatt geredet vodar sotziàl linguistik nàsüach boda bart àhevan tra bintsche zait, redante vodar pintom bodada iz tra dar vorgannate zait un da sèll boda no hatt zo khemma vodar ünsarn Autonomì: “durch di zung khinta gètt a identitét geburtzt”, hattze khött. “Di nàsüach iz geböllt von zungmindarhaitn sèlbart, boda hãm geböllt bizzan bia 'z soinda gelekk soine zungen. 'Z khemmenda inngenumpp di ladinar zungmindarhaitn von Südtirol un von Veneto o, ditza ankunto in schutz zuargètt vodar Rdjong Trentino-Südtirol. Di nàsüach iz khurtz khött: CLAM, di earstn puachstabe vo cimbro, ladino un mocheno. Disa iz a sotziàl linguistik nàsüach boda iz khent gemacht aulesante di date affon platz, pitt laüt boda schètzan sèlbart di kompetenz un bia 'z khinta genützt di zung von sèlln bodase ren. 'Z soinda khent gehöart draitausankh laüt, boda hãm gemocht rispundarn aftnan formulär, legante di kraützla, pitt 40 vorsch auzgetoalt in 3 sektziõngen, in groazan gäntzan però dèstar genumma zo maga soìn vorstãnt vo alln. Dar zil iz dar sèll zo geba mearar vèrt dar diversitét, ombrómm di kamöüschaft zungmindarhaitn soìn a raiche, ma daz earst vo allz mochtmase khennen: disar iz dar earst modo zo maganen helvan vürzotraga soi zung un soi identitét”.

Dar nàsüach hãmnda någeholt åndre studjös o, azpe dar linguista Fernando Ramallo vodar Galiziana Universitét vo Vigo in Spånja un Gabriele Iannaccaro boda hatt geredet vo Milån. “Da lest nàsüach iz vo vor 20 djar un iz khent gemacht lai in zèrte teldar ladinar. Disa vo häüt servirt zo vorstiana djüst bia 'z soinda gelekk di trentinar zungmindarhaitn. Di laüt gehöart hãm von 15 sin afte 80 djar inngetoalt in sèks klassi nå in djar bosa hãm asó azpe da vürkhint 'z lem von mensch – vodar schual afte universitét, vodar arbat afte pensioing. Balda di arbat bart soìn verte barpar hãm nümmer, kartin un tabéln un bartz soìn alóra boda di date mochan khemmen vorstãnt. Ummadar von hauppüñkt vo disan arbatn iz ke da machan vorstian baz zo tüana nå in sèll boda hãm mångl un boda bölln di zungmindarhaitn. Vor daz sèll bartnda khemmen auzgètt haus vor haus zboa drai formulér atz belesch un di di zung von mindarhaitn. Berda rispundart mage zornirn beln formulär zo nütza un sa ditza khüttaz bia 'z khinta genützt di zung”.

Di zboa profesör hãn khött bele zaitn 'z bartnda soìn mångl: sa vo mòrng vort bartmase vennen pinn sèlln boda gian auzzugeba di formulér (a draitzekh studjént un studjös vo dise argoméntn) un von menta sin in herbestmånat bartmase auzgem. Dena bartma arbatn afte date un seng bazta auzkhint, ma bart eppaz bizzan nèt pellar baz 'z djar boda khint 2022.

Häüt soinda khent untarprocht di rede lazzante seng video boda hãm gezoaget di zungmindarhaitn azpe kamöüschaft lente, boda soìn stoltz von soìn kulturàln, linguistik, istituzionaln burtzan. Zbisnen disan hattma gehöart di laüt von drai kulturistitüt: Sabrina Rasom (dirèktören von lanidar Kulturinstitut) Luca Moltrer (Vorsitzar von möknar Kulturinstitut) un Willy Nicolussi Paolaz (dirèktor von lusernar Kulturinstitut) boda hãm khött baz da soìn drã vürzotraga.

Di rede pinn zungmindarhaitn soìn offe alln in sèlln bosen ågeat. Zo maga nemmen toal in trèff durch di plattform Lifesize, mochtma gian in tage un in di ur auzgemacht affon link: <https://bit.ly/3cOinnH>

Übarsetzt von Schaltarle vor di zung von Toalkamou vodar Zimbar Hoachebene

(Traduzione a cura dello Sportello linguistico della Magnifica Comunità degli Altipiani Cimbri)

(cdt)